

יחי המלך

קונטרס שבועי בענייני גאולה ומשיח

משיחות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א מליובאוויטש

גליון תתרטט

עש"ק פ' וישלח, יום הבהיר י"ד כסלו, ה'תשע"ה

יוצא לאור על-ידי

תלמידי ה'קבוצה', 'חיילי בית דוד' - בית משיח 770

במסגרת אגודת חסידי חבי"ד באה"ק, תחת נשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

שישים וארבע שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א וקיי"ב שנה להולדתו

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

מוקדש

לכ"ק אדמו"ר שליט"א

מלך המשיח

מהרה יגלה אכ"ר

לעילוי נשמת

בן דודי הרה"ת ר' יוסף יצחק ע"ה קייזען
בן הרה"ח הרה"ת ר' שלמה שניאור זלמן ע"ה קייזען
ויבלחט"א - זוגתו מרת שולע שפרה שתח' קייזען
נפטר בדמי ימיו, בן מ"ד שנה, ביום י"ב כסלו ה'תשנ"ט
ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י בן דודו

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי זוגתו מרת גיטל רחל שיחיו שגלוב

* * *

לזכות

אסתו שרה בת אדל מרים תח'
לרגל יום הולדתה ביום ח"י כסלו
לאריכות ימים ושנים טובות עד ביאת גואל צדק,
ומתוך בריאות הנכונה, ולשנת ברכה והצלחה בגו"ר

*

נדפס ע"י משפחתה שיחיו

נדפס לעילוי נשמת

ר' אפרים יונה ב"ר אורי אהרן יואל ז"ל זיסק

ולע"נ מרת ח' רחל בת ר' פנחס זליג ז"ל

ולע"נ ר' מאיר ב"ר צבי ציה ולע"נ ר' פנחס זליג ב"ר יצחק ציה

ו'הקיצו ורננו שוכני עמרי' והם בתוכם, ולזכות כל משפחותיהם שיחיו - לשפע ברכות עד בלי די

ב"ה

3 דבר מלכות

עבודה מיוחדת להביא ההתגלות בפועל / משיחת ש"פ וישלח התשנ"ב

8 זמן הגאולה

הקב"ה שורף את שיידי הגלות / הזמן הנוכחי באור הגאולה

11 המעשה הוא העיקר

וישלח - לעשות שגם אחרים יהיו "שלוחים" של הקב"ה / הוראות למעשה בפועל

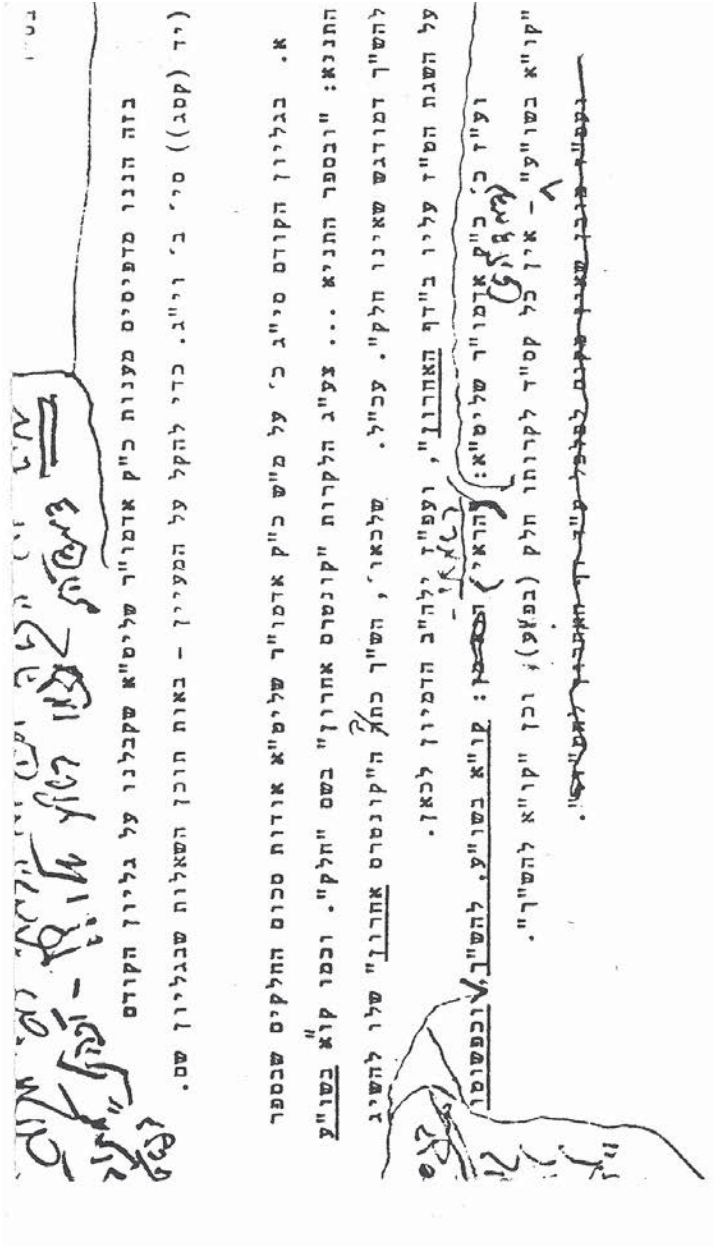
13 כתב יד קודש

האם קונטרס אחרון בתניא נקרא בשם "חלק" / מהגהת כ"ק אד"ש מה"ם לשיחת ש"פ מקץ התשמ"ו

סניף ארה"ב: 383 Kingston Ave. #38, Brooklyn, NY 11213 • טל': 718-207-5904

סניף ארץ הקודש: ת.ד. 2025 כפר חב"ד, 60840 • טל': 960-0667 (03) • פקס: 960-7219 (03)

דואר אלקטרוני: kuntres.yechi@gmail.com • אינטרנט: www.moshiach.net/blind

עבודה מיוחדת להביא ההתגלות בפועל

כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו הודיע והכריז שכבר נשלמו כל עניני העבודה והכל מוכן לביאת המשיח ● מזה מוכן שהמשך העבודה שלאח"ז (כל זמן שמשיח צדקנו מתעכב מאיזו סיבה) (בלתי ידועה ומובנת כלל) אינו "עבודת הביורורים" (שהרי כבר נסתיימה ונשלמה עבודת הביורורים), אלא, עבודה מיוחדת להביא ההתגלות בפועל בעולם ● בימינו אלה ממש צריכים רק לפתוח את העיניים ולראות את המציאות בפועל ממש - היינו שיושבים יחד עם הקב"ה ב"שולחן ערוך" לסעודת הנישואין, הסעודה דליתן ושור הכר ויין המשומר ● קטעים משיחת ש"פ וישלח, ט"ז כסלו ה'תשנ"ב - מוגה

הופצו המעיינות חוצה בכל קצוי תבל - כבר נגמרו ונשלמו כל הענינים גם מצד (וב) העולם, כפי שהודיע והכריז שכבר נשלמו כל עניני העבודה, גם "צחצוח הכפתורים", והכל מוכן לביאת המשיח.

ומזה מוכן שהמשך העבודה שלאח"ז (כל זמן שמשיח צדקנו מתעכב מאיזו סיבה) (בלתי ידועה ומובנת כלל) אינו "עבודת הביורורים" (שהרי כבר נסתיימה ונשלמה עבודת הביורורים)², אלא, עבודה מיוחדת להביא ההתגלות בפועל בעולם.

(2) במכ"ש וק"ז מאופן עבודתו של יעקב לאחר שחשב שעשו נתברר כבר, גם אחרי ששבו המלאכים ואמרו שלא נתברר עדיין כלל - שלא עסק ב"עבודת הביורורים" (לברר את עשו), אלא עסק ב"העלאת מ"נ להמשיך מ"ד דמקיף דתהו" ע"י המנחה (תו"א פרשתנו כד, רע"ד).

א. [.] אף שמצד יעקב נגמרו ונשלמו כל עניני הביורורים וכבר אז (כשוישלח יעקב) היתה יכולה וצריכה להיות הגאולה [שלכן שלח מלאכים לעשו להודיע שהגיע הזמן ד"ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו", ו"ביקש לישב בשלוה" (כנ"ל*)]. מ"מ, לא בא ענין זה בפועל מצד (וב) העולם.

אבל, אחרי "מעשינו ועבודתנו" דכל בני במשך כל הדורות, כולל ובמיוחד לאחר גילוי תורת החסידות בי"ט כסלו, שאז התחיל עיקר הענין ד"פוצו מעינותיך חוצה"¹, ומוסיף והולך ע"י רבותינו נשיאינו מדור לדור, עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שעל ידו

(1) ראה ספר השיחות תורת שלום ס"ע 112 ואילך.

(* ס"י בהשיחה - סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 161 ואילך).

בס"ד.

אודות המוזכר בהתועדות בענין חמשה חומשי תורה וחמשה ספרי תהלים, הקשורים עם אות ה"א שבצורה מרומזים ג' הקוין דמחדו"כ, "בפיך ובלבך לעשותו", שבהתחלת התניא - אולי יש מקום להוסיף שגם ספר התניא מחולק לחמשה חלקים: לקו"א, שעהיוה"א, אגה"ת, אגה"ק, לקו"א.

אודות המבואר שמיד לאחר סיום התניא בענין דשבת מחחילים "לקוסי אמרים" ענין של בירורים הקשור עם עובדין דחול - להורות שצריכים להמשיך קדושת השבת גם בעובדין דחול, וכן לאחר סיום החומש בענין "האותות והמופתים בו" מתחילים "בראשית ברא אלקים את השמים ואח הארץ" - להורות על המסכת אלקות בבריאת שו"א,

עדין צריך ביאור מדוע הענין ד"מתכיפין התחלה להשלמה" (בפועל) הוא רק בחומש (שבאותו יום - ספח"ח - קורין "לכל האותות והמופתים בו", ו"בראשית ברא בו"), משא"כ בלימוד התניא - לומדים בי"ח כסלו אודות ענין השבת, ורק לפתרתו מתחילים מ"ספר לקוסי אמרים".

[ואף שי"ל שבפנימיות התורה אין לחשוש לענין ד"סלא ירגל בעם זו כו", עדיין צריך ביאור מדוע לא מתכיפין התחלה להשלמה בלימוד התניא מצד העילוי דהמסכת קדושת השבת בעובדין דחול].

דרך אגב: ע"ד שנתבאר בענין סיום והתחלת חומש ותניא - אולי אפשר לומר כן גם בסיום והתחלת תהלים: סיום תהלים הוא - "כל הנשמה תהלל י-ה", תכלית השלימות דהילול להקב"ה כו'. ומיד לאח"ז - "אשרי האיש אשר לא הלך בעצת נז" - שלילה ענין בלתי רצוי, כלומר, שצריכים להמשיך את תכלית העילוי ד"כל הנשמה תהלל י-ה" עד למקום תהוהן כזה שיש צורך לשלול דבר בלתי רצוי.

ע"ד המסכת קדושת השבת בעובדין דחול, והמסכת אלקות בבריאת שו"א.

אודות המוזכר בהתועדות בענין חמשה חומשי תורה וחמשה ספרי תהלים, הקשורים עם אות ה"א שבצורה מרומזים ג' הקוין דמחדו"כ, "בפיך ובלבך לעשותו", שבהתחלת התניא - אולי יש מקום להוסיף שגם ספר התניא מחולק לחמשה חלקים: לקו"א, שעהיוה"א, אגה"ת, אגה"ק, לקו"א.

אודות המבואר שמיד לאחר סיום התניא בענין דשבת מחחילים "לקוסי אמרים" ענין של בירורים הקשור עם עובדין דחול - להורות שצריכים להמשיך קדושת השבת גם בעובדין דחול, וכן לאחר סיום החומש בענין "האותות והמופתים בו" מתחילים "בראשית ברא אלקים את השמים ואח הארץ" - להורות על המסכת אלקות בבריאת שו"א,

עדין צריך ביאור מדוע הענין ד"מתכיפין התחלה להשלמה" (בפועל) הוא רק בחומש (שבאותו יום - ספח"ח - קורין "לכל האותות והמופתים בו", ו"בראשית ברא בו"), משא"כ בלימוד התניא - לומדים בי"ח כסלו אודות ענין השבת, ורק לפתרתו מתחילים מ"ספר לקוסי אמרים".

[ואף שי"ל שבפנימיות התורה אין לחשוש לענין ד"סלא ירגל בעם זו כו", עדיין צריך ביאור מדוע לא מתכיפין התחלה להשלמה בלימוד התניא מצד העילוי דהמסכת קדושת השבת בעובדין דחול].

דרך אגב: ע"ד שנתבאר בענין סיום והתחלת חומש ותניא - אולי אפשר לומר כן גם בסיום והתחלת תהלים: סיום תהלים הוא - "כל הנשמה תהלל י-ה", תכלית השלימות דהילול להקב"ה כו'. ומיד לאח"ז - "אשרי האיש אשר לא הלך בעצת נז" - שלילה ענין בלתי רצוי, כלומר, שצריכים להמשיך את תכלית העילוי ד"כל הנשמה תהלל י-ה" עד למקום תהוהן כזה שיש צורך לשלול דבר בלתי רצוי.

ע"ד המסכת קדושת השבת בעובדין דחול, והמסכת אלקות בבריאת שו"א.

פרטים.

ולהעיר, שהבירור ד"צרפת" שמספרו "770" נעשה ע"י ("להבה" שמאירה מ)-"בית יוסף", ועד לבית יוסף כפשוטו, הבית שבו בחר ועד שקנהו ובו חי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בעשר שנים האחרונות בחיים חיותו בעלמא דין, ומשם הולכת ונמשכת ("מוסיף והולך") העבודה ד"בית יוסף" – שמספרו (מספר הבית כפשוטו) "770".

ובעומק יותר – "צרפת" אותיות "פרצת", שבה מרומז שגילוי והפצת המעיינות הוא בצרפת – פריצת כל הגדרים, ולא רק באופן שמצד פריצת כל הגדרים דהמעיינות באים הם גם בתחנותן שאין תחתון למטה ממנו, אלא יתירה מזה, שענין זה הוא גם מצד התחתון, כמודגש בכך ש"צרפת" אותיות "פרצת"⁸, ועי"ז נעשה "פרצת" עליון פרץ¹⁰, "זה משיח, שנאמר¹¹ עלה הפרוץ לפניהם"¹².

ג. ובדורנו זה גופא ניתוסף עוד יותר בכהנ"ל כש"קיימא סיהרא באשלמותא" דחודש כסלו בשנה זו:

ידוע ומפורסם הר"ת דשנה זו – "הי' תהא שנת נפלאות בה", "בכל (מכל כל)"¹³, היינו, שהשנה עצמה וכל העניינים שבה הם באופן

(7) ראה לקמן ח"ב ע' 472 ואילך.

(8) ובסגנון דלעיל – שהמקבל מתאחד עם המשפיע להיות כמותו, ע"ד "והי' אור הלבנה כאור החמה" (וראה לקמן הערה 10).

(9) וישב לח, כט.

(10) "פרץ על שם הלבנה בנפרצת לעתים ונבנית לעתים" (כנ"ל*) – וי"ל ש"נפרצת" (פירצה, מיעוט הלבנה) הוא גם מלשון פריצה, שבה מרומז שבמיעוט הלבנה (בחציו השני של החודש) נכלל גם פריצת גדר הלבנה שמקבלת מן החמה להיות כמו החמה.

(11) מיכה ב, יג.

(12) אגדת בראשית ספס"ג. וראה בר" ספס"ה ובפרש"י.

(13) נוסח ברכת המזון, וראה ב"ב טז, סע"ב ואילך.

(* בהנחה 87 בטה"ש שט ע' 163.

ב. ויש לומר, שהמעלה המיוחדת בדורנו זה מרומזת בהפטר דפרשת וישלח – "והי'³ בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש גו' וירשו הנגב את הר עשו כו' וגלות גו' עד צרפת גו' ירשו את ערי הנגב ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו":

מהחידושים של (יוסף והמשך ד)-"בית יוסף" שבדורנו (כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ששמו הראשון יוסף), לגבי הדורות שלפנ"ז עד לדורו של רבינו הזקן ("בית יעקב"⁴) – שעל ידו נעשה הפצת המעיינות חוצה בכל קצוי תבל ממש, עד לחוצה שאין חוצה ממנו, כמדינת צרפת, אשר, בזמנו של רבינו הזקן (וכן בזמנם של רבותינו נשיאינו שלאח"ז) לא הי' גילוי בקביעות כ"כ הפצת תורת החסידות במדינת צרפת, להיותה תחתון למטה (ועד כדי כך שרבינו הזקן חשש לנצחונה של צרפת כו'⁵), ודוקא בדורנו זה, ע"י "בית יוסף", נעשה גילוי והפצת המעיינות גם במדינת צרפת⁶, ביסוד שם ישיבת "תומכי תמימים" ע"ד כבליובאוויטש, ולכן, הגיע בפועל הזמן ש"ירשו את ערי הנגב", "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו".

ויש להוסיף ולהעיר ע"ד הרמז:

"צרפת" בגימטריא שבע מאות ושבעים (770), השלימות דמספר שבע, כפי שכל א' כלול מעשר (שבעים), וכפי שכל א' כלול ממאה (שבע מאות), ושניהם יחד (שבע מאות ושבעים), וי"ל שבה מרומז שבהבירור דמדינת צרפת, נגמר ונשלם בירור העולם שנברא בשבעת ימי הבנין בכל הפרטים ופרטי

(3) עובד' א, יח ואילך.

(4) להעיר מהשייכות המיוחדת דרבינו הזקן ליעקב (ראה בארוכה מעייני הישועה (קה"ת תשמ"ח) ע' 101 ואילך).

(5) ראה ספר התולדות אדה"ז (קה"ת תשל"ו) ע' רנט (בהוצאת תשמ"ו – ח"ד ע' 1025) ואילך. וש"נ.

(6) ראה גם ספר השיחות תשמ"ט ח"ב ע' 570 ואילך.

האם קונטרס אחרון בתניא נקרא בשם "חלק"?

לקראת חג הגאולה י"ט-כ"ף כסלו, בו מתחילים ללמוד מחדש את ספר התניא בשיעורי החת"ת (כפי שמחולק לימות השנה), הננו מביאים (בע' 14-15) צילומים (מוקטנים) ממענות כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א לשאלות עורכי א' הקובצים בשיחת ש"פ מקץ, זאת חנוכה ה'תשמ"ג בענין סיום והתחלת התניא הצילום השני המופיע לקמן בעמוד 15 הוא המשך למענה שבעמוד 14, לאחר שהעורכים הכניסו לרבי את המענה להגהה

(קטע השיחה שהובא בצילום נדפס ב'התוועדויות' תשמ"ג ח"ב ע' 50-749)

להלן פענוח הכתי"ק (בא בהדגשה):

צילום א' (ע' 14):

על שאלת המניחים "אולי יש מקום להוסיף שגם ספר התניא מחולק לחמשה חלקים", כתב כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א:

צע"ג [=צריך עיון גדול] הלקרות לקונטרס אחרון חלק! וכמו קו"א בשו"ע להש"ך [=קונטרס אחרון בשולחן ערוך ל]בעל[השפתי כהן] דמודגש שאינו חלק.

בהמשך, על שאלת המניחים "עדיין צריך ביאור מדוע הענין ד"מתכיפין התחלה להשלמה" (בפועל) הוא רק בחומש, משא"כ בלימוד התניא, כתב כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א:

[משא"כ] בתושבע"פ שמנוסח ההדרן משמע שאין מתחילין כו'. ומעשה רב שאין מתחילין.

צילום ב' (ע' 15):

אחרי התיבות "ועי"ז כ' כ"ק אדמו"ר שליט"א" – הוסיף כ"ק אד"ש מה"מ בכתי"ק:

איש לא הקשה למה לא הבאתי ראי' מקו"א דאדה"ז עצמו בשו"ע שלו?! – וכנה"ל "מתובל בפשט". רשמתני – (הראי'): קו"א בשו"ע, להש"ך*, וכפשוטו "קו"א בשו"ע" (דאדה"ז) – אין כל קס"ד לקרותו חלק (בפ"ע), וכן "קו"א להש"ך".

(* כאן באו כמה תיבות בכתי"ק שנשמטו מהצילום שבידינו. המו"ל.

[ע"ד* תורת הבעש"ט הידועה⁵ בנוגע לתכלית שליחות וירידת הנשמה בגוף, שיכול להיות שנשמה תרד למטה וחיה שבעים-שמונים שנה כדי לעשות ליהודי טובה פעם אחת. זאת-אומרת, שהגם שהיהודי למד תורה וקיים כל המצוות, קלות וחמורות – יכול להיות שעיקר שליחות הנשמה שלו בגוף היא בכדי לעשות טובה ליהודי!]

וידיעה זו גופא מוסיפה יותר מרץ וחיות לכל יהודי בעבודתו בפועל:

לחזק כל פעולותיו במילוי שליחותו של הקב"ה בעולם לעשות "דירה בתחוננים", ע"י קיום התורה ומצוות, והפצת היהדות והפצת המעינות חוצה גם ליהודים אחרים, עד גם בנוגע להפצת שבע מצוות בני נח אצל אינם-יהודים⁶.

ולא רק באופן ד"ויצא" – לצאת בעצמו לעשות השליחות, אלא "וישלח" – לעשות (או לחזק) שגם אחרים יהיו (יותר חזק ויותר בגלוי) "שלוחים" של הקב"ה, ועד עם כחות ד"מלאכים ממש", כנ"ל**.

(משיחת ש"פ וישלח, י"ד כסלו התשמ"ז - מוגה, תרגום מאידית***)

(5) "היום יום" ה איר. אגרות-קודש אדמו"ר (6) ראה רמב"ם הל' מלכים ספ"ח. מהור"י צ"ח ג' ע' קעד. ע' רצה. ח"ד ע' תקכא. ועוד.

(* קטע זה המובא באריחים – נשמט מהשיחה (** סעיף י' בהשיחה והע' 52 (סה"ש שם ע' 144). שדנפסה (בתרגום) בהתוועדות תשמ"ח ח"א ע' 595. (***) התרגום דשיחה זו הוגה ותוקן מחדש על-ידינו.

מוקדש לעילוי נשמת

הרה"ג הרה"ח ר' חיים משה יהודה בהר"ר ירמיהו הכהן ולאח ע"ה בלוי

מו"ל כת"י הראשונים, רב בית כנסת ומנהיג רוחני במשך יובל שנים, וזיכה אלפים במצוות תפילין ומוזוה נפטר ג' אייר ה'תשס"ג, לסדר "אמור אל הכהנים"

ולע"נ זוגתו הרבנית חנה ח'י הנה בת ר' מאיר שמריהו ורחל – נפטרה י"ג כסלו ה'תשמ"ג יה"ד שתיכף ומיד יקויים היעוד "הקיצו ורננו שוכני עפר" והם בתוכם, בגאולה האמתית והשלימה

מוקדש לעילוי נשמת

הרה"ח ר' משה נחום בהרה"ח ר' מרדכי מענדל ע"ה קדנר

נפטר כ"ב ניסן - אחרון של פסח, ה'תשע"א

יה"ד שתיכף ומיד יקויים היעוד "הקיצו ורננו שוכני עפר" והוא בתוכם, בגאולה האמתית והשלימה

של "נפלאות", "פלא" שלמעלה מנס¹⁴, ו"נפלאות" לשון רבים, ועד ל"נפלאות", נו"ן פלאות¹⁵, ולכל לראש והוא העיקר – "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"¹⁶ ("נפלאות" גם לגבי יצי"מ¹⁷).

ובשנה זו עצמה כבר "קיימא סיהרא באשלמותא" דחודש השלישי (שלימות של ג' חדשים, "בתלת זמני הוי חזקה"¹⁸), ועומדים בסמיכות ליום השלישי בחודש השלישי, מתן תורה דתורת החסידות¹⁹, התחלת הגילוי דתורתו של משיח, שאז יהיו הנישואין דהקב"ה וכנס"י באופן ש"והי" אור הלבנה כאור החמה".

[ולהעיר, שענין זה מודגש גם בכך ששנה זו היא שנה שלימה, שחשון וכסלו שניהם שלמים (גם חדשים שלמים בהמשך אחד), ושנה תמימה (תמימות יתירה²⁰), שניתוסף

(14) ראה לקו"ש חט"ו ע' 368 הערה 16. וש"נ.

(15) זח"א רסא, ב.

(16) מיכה ז, טו.

(17) ראה אוה"ת נ"ך עה"פ (ע' תפז). וש"נ.

(18) ב"מ קו, רע"ב. וש"נ.

(19) ובשנה זו מלאו תשעים שנה להכרזה שי"ט כסלו הוא ראש השנה לתורת החסידות (ט"ז כסלו תרס"ב – תשנ"ב), שמאז ניתוסף "שטורעם" מיוחד בהפצת המעינות חוצה ע"י "חיילי בית דוד" שלוחמים "מלחמת בית דוד" ומנצחים את אלה "אשר חרפו עקבות משיחך" (כדברי כ"ק אדנ"ע בהשיחה הידועה) – כפי שכבר נעשה בשלימות בסיומה של שנת הפ"ט שמסיימים מזמור פ"ט (בגימט' פדה) בתהילים באופן ד"ברוך ה' לעולם אמן ואמן", ועתה נמצאים בשנת הצדי"ק, הקשורה עם ביאת משיח צדקנו ובנין ביהמ"ק השלישי, כסיום וחותם מזמור צדי"ק בפסוק "זיהי נועם גו' ומעשה ידיו כוננה", שקאי על השראת השכינה בביהמ"ק השלישי (מדרש תהילים עה"פ), שזהו"ע הנישואין דהקב"ה וכנס"י, כדאיתא במדרש (שמור"ד פל"ג, ז) בנוגע להמשכן, ושלימותו בביהמ"ק השלישי (וראה לקמן בשה"ג להערה 23).

(20) כולל גם השלימות ד"שבע שבתות תמימות תהינה" כשהתחלת הספירה במוצאי שבת, תמימות כימי בראשית – שלימות משולשת (ראה סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 12 ואילך. וש"נ).

בה חודש העיבור²¹ – דיש לומר, שבשנה שלימה (שלימות החדשים חשון וכסלו) מודגשת שלימות (חדשי) הלבנה (כפי שמקבלת מהחמה), ובשנה תמימה (הוספת חודש העיבור²²) מודגשת שלימות הלבנה שנעשית כמו החמה, כיון שע"י חודש העיבור משתוות שנת הלבנה לשנת החמה, מעין ודוגמת "והי" אור הלבנה כאור החמה".

ויש לקשר זה עם דרושי חתונה שאמרם כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו²³ (שנדפסו מחדש ובתוספת ביאור כו'²⁴) – דרושים בתורת החסידות השייכים לחתונה – שבזה מודגשת ביותר השייכות לחתונה דכנס"י עם הקב"ה לימות המשיח, שאז יהי עיקר ושלימות הגילוי ד"תורה חדשה מאתי תצא".

ומזה מובן שבימינו אלה ממש צריכים רק לפתוח את העיניים ולראות את המציאות בפועל ממש²⁵ – היינו שיושבים יחד עם הקב"ה ("ישראל וקוב"ה כולא חד") ב"שולחן ערוך"²⁶ לסעודת הנישואין, הסעודה דלוינת

(21) ערכין לא, א – במשנה.

(22) ובהדגשה יתירה בשייכות ל"ט כסלו, ראש השנה לתורת החסידות – שבו מתחילים ללמוד שיעורי התניא (כפי שנחלק לימי השנה) לפי החלוקה דשנה מעוברת.

(23) בהחתונה ד"בית יוסף" בשנת תרפ"ט*.

(24) ביום א' פ' וישב, טו"ב כסלו – נתן כ"ק אדמו"ר שליט"א לכל אחד ואחת שיחיו "קונטרס דרושי חתונה", בצירוף שתי שטרות של דולר לצדקה (המו"ל).

(25) כלומר לא זו בלבד שנשלמה העבודה וצריכים לפעול הגילוי בעולם (כנ"ל ס"א), אלא יתירה מזה, שישנו כבר בפועל ובגלוי, וצריכים רק לפתוח את העיניים, כי מכבר נתן לכם . . עינים לראות".

(26) ובפרט לאחר שלימות העבודה בכל הדורות בקיום ה"שולחן-ערוך" (דה"בית יוסף") עם ה"מפה" שעל ה"שולחן-ערוך" (הגהות הרמ"א על השו"ע דהב"י) – כידוע הרמז במ"ש "ובני ישראל יוצאים ביד רמה", שרומז על הרמ"א, שלאורו הולכים כל

(* להעיר מהשייכות דשנת תרפ"ט ל"פרצת" – שהשלימות דה"ש - (שכל א' מהתשעה כלול מעשר) היא צ', ד"ל שבזה מרומז שבשנת הצדי"ק נעשית שלימות הנישואין, שהר"ע ענין הנישואין דכנס"י עם הקב"ה.

ושור הבר ויין המשומר, שבסיומה "אומר לו (הקב"ה) לדוד (דוד מלכא משיחא) טול (כוס של ברכה) וברך, אומר להן, אני אברך ולי נאה לברך, שנאמר²⁷ כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא"²⁸.

ד. והמעשה הוא העיקר²⁹:

בבואנו מערב שבת שבו קיימא סיהרא דחודש כסלו באשלמותא, והמשכו ביום הש"ק ומוצאי ש"ק (יום ראשון (שנקרא יום אחד, ש"הי' הקב"ה יחיד בעולמו"³⁰), ט"ו כסלו), ג' ימים רצופים שיש בהם מעלה (קדושה) מיוחדת, והמשכם בח"י, ערב י"ט כסלו, ועאכו"כ בימי הגאולה י"ט וכ"ף כסלו, והמשכם בימים שלאח"ז עד לימי חנוכה – יש לערוך התוועדות חסידותיות³¹ (חסידישע פארבריינגענישן") בכל מקום ומקום, בכל מדינה, בכל עיר ובכל שכונה כו', ולא רק התוועדות גדולות במקומות מרכזיים ועיקריים, אלא בכל מקום ומקום כפשוטו, כולל גם שבכל מקום פרטי תהי' ההתוועדות באופן של "עיקר" (ולא באופן שמקום פלוני הוא "עיקר", משפיע, ומקום פלוני הוא "טפל", מקבל), ולא זו בלבד שאין זה גורע

ב"י עד סוף כל הדורות, ועי"ז יוצאים מהגלות אל הגאולה.

(27) תהלים קטז, יג.

(28) פסחים קיט, ב.

(29) אבות פ"א מ"ז.

(30) ב"ר פ"ג, ח. פרש"י בראשית א, ה.

(31) להעיר מפתגם בעל הגאולה ע"ד גודל הפעולה דהתוועדות חסידיות יותר מפעולתו של מלאך מיכאל (א"ג"ק שלו ח"ג ע' תיג. ושי"נ).

(* כולל גם אזינו בניי הספרדים - כפי שמצינו בנר חנוכה שגם הספרדים (שבדרך כלל נוהגים כה"י) נוהגים כהרמ"א, וכן לאידך, שהאשכנזים נוהגים כהספרדים, כמודגש בפסק הרמ"א כדעת הרמב"ם ולא כדעת התוספות (ראה ס"ז אר"ח ר"ס תרנ"ג). - ולהעיר גם מהפספת פרשת וישלח: "גלות גוי צרפת (אשכנז) וגלות ירושלים אשר בספרד ירשו את ערי הנגב", החיבור והאיחוד דאשכנזים וספרדים בבירור וירושת אדם, ששייך לתוכן הענין דהדלקת נרות חנוכה "על פתח ביתו מבחוץ", כדי להאיר את החושך ("משמשקע החמה"), "עד לכליא רגלא דתרמודא".

בה"עיקר" שבמקום שני, אלא אדרבה, שע"ז ניתוסף יותר בשאר המקומות, בבחינת "קנאת סופרים תרבה חכמה"³², ועד שכולם נעשים בבחינת "עיקר", ועד ל"עיקר שבעיקר" – שאינו צריך לקבל השפעה ממקום מרכזי ועיקרי, כיון שנעשה בעצמו כמו המקום המרכזי והעיקרי, ע"ד ובדוגמת שלימות הלבנה שהיא (לא רק בבחי' מקבל, אלא) כמו החמה.

וכדאי ונכון שכאו"א יערוך התוועדות (ומה טוב – ג' התוועדות³³, "בתלת זימני הוי חזקה") – עם עצמו (בכל עשר כחות נפשו³⁴), עם בני ביתו, עם חבריו וידידיו וכיו"ב – כדי להדגיש עוד יותר שכאו"א הוא גם משפיע (ע"ד שלימות הלבנה שנעשית כמו החמה), וכמ"ש³⁵ בשייכות להגאולה) "והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם".

ובהתוועדות אלו יעוררו ויתעוררו³⁶ ("איש את רעהו יעזורו"³⁷) להוסיף בג' הקוין דתורה עבודה וגמ"ח, כדרשת חז"ל³⁸ על הפסוק "פדה בשלום נפשי", "כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הציבור מעלה אני עליו כאילו פדאני לי ולבני כו'", ועוד והוא העיקר, לא רק "כאילו פדאני לי ולבני", אלא "פדאני לי ולבני" בפועל ובגלוי.

(32) ב"ב כא, סע"א. כב, רע"א. וראה אוה"ת ויצא ריח, ב ואילך.

(33) אחת בעצמו ושתים ע"י שלוחיו, או שמשתתף בעצמו בשלשתן כיון שנערכות בזמנים שונים – בליל י"ט כסלו, ביום י"ט כסלו, ובפרט קרוב לסימו ובאופן שיומשך גם בליל כ' כסלו (כנ"ל*).

(34) ראה "התמים" ח"ב ס"ע מה ואילך. לקו"ש ח"ב ע' 497 ואילך.

(35) מלאכי בסופו.

(36) ובלשון הרב הוא בעל הגאולה: "זה היום . . . אשר בו . . . יתעוררו אלפי לבבות בישראל לתשובה ועבודה שבלב כו'" (לקו"ד ח"א יט, ב).

(37) ישע"י מא, ו.

(38) ברכות ח, רע"א.

(* הערה 65 בה"ש שם ע' 161.

וישלח - לעשות שגם אחרים יהיו "שלוחים" של הקב"ה

. . . כשם שבמלאכת הבריאה, הרי ע"י פעולה "קטנה" (הורדת הקורנס) נשלמה כל מלאכת הבריאה ("זיכל גו' מלאכתו"), ומזה נכנסו מיד ל"וישבות ביום השביעי"¹,

עד"ז הוא גם אצל בני"י, שכל יהודי הוא שלוחו של הקב"ה וכמותו דהמשלח (כנ"ל בארוכה*), דגם כשמדובר אודות פעולה טובה אחת ויחידה, ואפילו כשהמדובר הוא בפעולה הכי קטנה שהיא לא יותר מ"כחוט השערה" – צריך הוא לדעת, שיכול להיות, שפעולה זו היא ה"מכה בפטיש", או יותר "קרוב" – "הורדת הפטיש", שעל ידה נשלמת כל העבודה דזמן הגלות, ומיד (אחרי הפעולה) נכנסים ל"יום שכולו שבת ומנוחה"². וכהפס"ד ברמב"ם³: "עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה".

עפ"ז יש לנו גם הסברה על כך שמרעישים ללא הרף ("מ'האלט אין איין שטורעמען") שיהודי צריך "לרדוף" ("דארף זיך יאגן") להוסיף עוד פעולה ועוד פעולה בתומ"צ, הפצת היהדות והמעיינות חוצה, ובפרט בשנה זו – בעניני "הקהל" ו"תשמח" (שמחה), כי עי"ז אפשר להביא את משיח צדקנו ברגע א' קודם**.

דלכאורה: בני"י הרי מחכים למשיח כבר אלפי שנים⁴, וכבר עשו ריבוי תורה ומצוות במשך כל הדורות!?

וע"פ הנ"ל הרי זה מובן: מכיון שמדובר אודות מילוי והשלמת שליחותו של הקב"ה לעשות לו ית' דירה בתחתונים – הרי הקב"ה אינו מוגבל האם זה יהי' ע"י פעולה קטנה או גדולה, ע"י גדול שבגדולים או קטן שבקטנים – הרי יתכן, שפעולה קטנה זו ע"י ילד קטן תהי' ה"מכה בפטיש" שתביא את הגאולה!

(3) הל' תשובה פ"ג ה"ד.

(4) כמבאר בפרשתנו בנוגע ליעקב ובפשוטו של מקרא – פרש"י (לג, יד בסופו).

צריכים לצעוק... אלא יכולים לדבר בנחת ובמתינות, להפסיד בניגון חרישי, ולכל היותר למחוא כפים. ואם הוא מחמיר ומחדר כו' – ימחה כפיו באופן דאחורים כנגד אחורים – אבוי ל"מחייאת כפים" שכזו, אבוי ל"מכה בפטיש" שכזה, ואבוי ל"חומרה" ו"הידור" (וידיעת ההלכה") כאלו...

והמענה לזה – שהיא הנותנת: מכיון שלאחרי ריבוי הדיבורים והפעולות כו' עדיין לא בא משיח צדקנו, הרי אין ברירה אחרת אלא להתנהג באופן של "ווילדקייט", ע"פ שו"ע, כמובן, אבל, באופן שלמעלה מסדר מסודר כו'.

(1) בראשית ב, ב.

(2) סוף מס' תמיד.

(* סעי' ג-ח בשיחה (סה"ש תשמ"ח ח"א ע' 139 ואילך).

(**) [בהנחה בלתי מוגה נכתב כאן:] ועד"ז בנוגע לדיבור אודות ביאת המשיח – דלכאורה, הדיבור בכל החיות והלהט כו' משיח צדקנו בא תיכף ומיד ממש, הו"ע של "ווילדקייט" [= פראות], שהרי, כבר נאמרו דברים אלו ריבוי פעמים, ואעפ"כ לא אז מאומה (לכאורה), ומה מקום להמשיך ולדבר בזה בכל החיות והלהט כו', שבת לאחרי שבת!?

אם רוצים בכל זאת לדבר על משיח צדקנו – לא

– כך גם בדור דעקבתא דמשיחא ביחוד⁵, כמובא גם בכתבי האריז"ל⁶ שבדור דעקבתא דמשיחא יהיו "נשותיהם מושלות עליהם", היינו שיציתו לנשותיהן, רק צריכים לפעול אצל הנשים שלא יבקשו דברים של מה בכך, ענינים טפלים ומותרות – אלא יבקשו את הדברים שצריכים לבקש.

וכפי שה' במתן תורה, שהנשים הכריחו (את האנשים) לקבל את התורה (עי"ז שלא השתתפו בחטא העגל⁷ שהוא ההיפך דמ"ת⁸), וקדמו להשתתף בנדבת המשכן⁹, ועוד ועיקר – שייכותן המיוחדת להליכה אח"כ לארץ ישראל בגאולה¹⁰ ע"י משה רבינו – גואל ראשון¹¹, וכמובא בגמ' ובמדרש¹² שדוקא הנשים חיבבו את הארץ כהסיפור דבנות צלפחד¹³, שזהו ההיפך מעצת המרגלים,

יה"ר שכך יה' גם עם הנשים שבדור זה, שישכחו מכל עניני המותרות ויתבעו מבעליהן¹⁴: ראשית – ללכת ולקבל את התורה על-מנת ללמוד וללמד לשמור ולעשות, ושנית – אפי' כאשר נמצאים עדיין במדבר, בחוץ לארץ, להעמיד שם בגלות את המשכן לו ית', ושימסרו לצורך כך את הזהב, כסף ונחושת עם כל שלש עשרה או חמש עשרה הדברים¹⁵ שמונה שם בפרשה¹⁶,

ועי"ז גופא הן יפעלו אח"כ בגלוי שיוכלו לילך בקרוב קוממיות לארצנו, בביאת משיח צדקנו.

כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן אני מאמין.

(תרגום חפשי ומעובד משיחת י"ט כסלו ה'תשכ"ב - בלתי מוגה)

- 5) שהוא גלגול של הדור שיצא ממצרים (כתבי האריז"ל שער הגלגולים הקדמה כ. לקוטי תורה וספר הליקוטים שמות ג, ד).
- 6) ספר הליקוטים שמות ג, ד.
- 7) שהנשים לא רצו ליתן ולא נתנו זהבם לעשיית העגל (פרדר"א פמ"ה. ועוד). וראה סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 299 הע' 11.
- 8) "ומיחו בבעליהם" (במדב"ר פכ"א, י).
- 9) ויקהל לה, כו. וראה סה"ש שם הע' 13.
- 10) שאמרו חז"ל (סוטה יא, ריש ע"ב) "בשכר נשים
- צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים".
- 11) שהוא גואל אחרון (ראה שמו"ר פ"ב, ד. זח"א רנג, א. וראה לקו"ש חי"א ע' 8 ואילך. וש"נ).
- 12) ספרי פנחס כז, א. וראה גם במדבר שם. ועוד.
- 13) פינחס כז, א-ד. וראה פרש"י שם כו, סד: "על הנשים לא נגזרה גזירת המרגלים לפי שהן היו מחבבות את הארץ".
- 14) ראה גם לקו"ש שבהערה 18.
- 15) ראה לקו"ש שם ע' 902 ובהנסמן שם.
- 16) ר"פ תרומה.

ובפשטות – שתיכף ומיד ממש (בהמשכה של התוועדות זו, עוד לפני תפלת המנחה) מתקיימת בקשת יעקב (בשם ועבור ובשליחות כביכול דכאו"א מישראל) "לישב בשלוה" (שקורין במנחה) **בפועל ובגלוי** (כיון שכבר לפני² נתקיים היעוד "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה"), ונתקיים "אך צדיקים גו' ישבו ישרים את

פניך"³⁹, בביהמ"ק השלישי, ושם תערך ההתוועדות הגדולה דחנוכת ביהמ"ק השלישי במעמד כל בני"י ("כל יושבי' עלי"⁴⁰), עוד לפני ימי חנוכה, ובימי חנוכה יתוסף עוד יותר ("מוסיף והולך") בשלימות הגאולה באופן ד"לכו מחיל אל חיל יראה אל אלקים בציון"⁴¹.

39) תהלים קמ, יד.

40) ערכין לב, סע"ב.

41) תהלים פד, ח.

מדור ה"דבר מלכות" מוקדש

לזכות האשה **רייזל פרומא** בת חי' רחל שתחי'

ולזכות הרה"ת **יוסף יצחק** בן רייזל פרומא וזוגתו **חיה מושקא** בת מרים שיחיו

ובתם רחל בת חיה מושקא שתחי'

ולזכות הנא **לאה** בת חי' רחל, **עדינה** בת חי' רחל, **מרים** בת חי' רחל, ו**צבי** בן חי' רחל שיחיו

מדור "זמן הגאולה"

מוקדש לעילוי נשמת

ר' **יהודה ב"ר צבי הירש** ע"ה **סטראל** - נפטר ביום כ"ז אלול

ולע"נ זוגתו **טשרנא גיטל** בת ר' **יעקב** ע"ה - נפטרה ביום ה' טבת

יה"ר שתיכף ומיד יקויים היעוד "הקיצו ורננו שוכני עפר" והם בתוכם, בגאולה האמיתית והשלימה

נדבת בנם - יבלחט"א - הרה"ח **שמואל סטראל** ומשפ' שיחיו

מוקדש לזכות

החייל בצבאות השם **יעקב** בן **בת שבע** שי'

לרפואה שלימה וקרובה בקרוב ממש

הקב"ה שורף את שיירי הגלות

תרגום חפשי ללשון הקודש - בעריכת מערכת "יחי המלך"

"ויקח מן הבא בידו" (פרשתנו לב, יד)

כאשר - רחמנא ליצלן - בוערת שריפה, רואים בטבע האדם שהוא אינו נעמד להציל את חפציו באופן מסודר - אשר בתחילה מחפש במגירה שבה מונח דבר יקר ולאחמ"כ הולך למגירה שני שבה נמצא דבר שאינו יקר כ"כ (כמו הקודם) אך גם הוא חשוב - אלא הקב"ה הטביע בטבע בני אדם שכאשר בוערת שריפה אזי מיד "ויקח מן הבא בידו" ו"מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה"¹.

[והנמשל:] גם כאשר אפשר לערוך חשבונות - חשבונות שאינם אמיתיים או אפילו חשבון צדק אמיתי - שבשנים כתיקונם ה' צריך להיות סדר שונה, הרי זה לא נוגע ל"שעת חרום", שעה בה הקב"ה שורף את שיירי הגלות האחרונים, ורוצה שיהיו ראויים ל"ואתם תלוקטו לאחד אחד בית ישראל"² וכפירוש רש"י³ שהקב"ה אווז ביד כ"א ומוציאו מהגלות.

אמנם, גם מצד היהודי צריכה להיות איזו הכנה, "ויקח מן הבא בידו", ועל כך אומרים שהגיע כבר הזמן לקדש את שמו של הקב"ה באופן שגם אינם-יהודים יראו זאת, על-ידי שהיהודי יהי' יהודי באהליך ויהודי בצאתך, עם "גאון יעקב" ועם כל התוקף בנוגע לשמו, לבושו ולשונו, וכל הענינים שבזכותם יצאו בני ישראל מגלות מצרים⁴, "כימי צאתך מארץ מצרים"⁵,

ובודאי שניתן הכח לבצע זאת בשלימות, וכאמור לעיל - בשמחה ובטוב לבב,

וזה גם יזרז, יקדים וימהר את קיום היעוד ד"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות". (תרגום חפשי משיחת י"ט כסלו ה'תש"מ - בלתי מוגה)

(1) ראה מכילתא (ורש"י) בא יב, יז. וראה אנציק' (4) ראה פס"ז (לקח טוב וארא ו, ו. וראה בהנסמן תלמודית ע' אין מעבירין על המצות. וש"נ. בלקו"ש חל"א ע' 230).

(2) ישע"י כז, יב.

(5) מיכה ז, טו.

(3) נצבים ל, ג.

"מ'מאנט תכלית" - שיבוא משיח צדקנו ויגאלנו

כללות העבודה דזמן הגלות היא - עבודת התשובה:

סיבת הגלות היא - "מפני חטאינו גלינו מארצנו", כפי שאומר כאו"א מישראל בעמדו בתפלה לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה!

[. .] ומכיון שזהו מצב שישנה שייכות לענין ד"חטאינו", הרי מובן, שהעבודה במצב כזה היא - עבודת התשובה.

והנה, אצל בעלי-תשובה הסדר הוא - "צועק ונענה מיד"¹, ויתירה מזה: "טרם יקראו ואני אענה"².

ועפ"ז: מכיון שכל יהודי אומר בתפלתו "כי לישועתך קוינו כל היום", "ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים", ובלשון הידוע: "אני מאמין באמונה שלימה בביאת המשיח . . אחכה לו בכל יום שיבוא".

- ובפרט ע"פ המבואר במדרש תהלים³ הידוע (והובא גם בפירוש הרד"ק⁴) אודות ההכרח והנחיצות שבנ"י יבקשו על הגאולה ובנין ביהמ"ק (כפי שכבר נדפסו ונתפרסמו הדברים)⁵, והרי דבר ברור הוא שכל יהודי רוצה לקיים את ציווי חז"ל, ובפרט "א געשמאקער ציווי" [= ציווי נעים] אודות הגאולה ובנין ביהמ"ק -

טוענים יהודים ועושים "געוואלד": היתכן שמשיח צדקנו עדיין לא בא?! "עבר" קציר כלה קיץ ואנחנו לא נושענו"...

ופשוט, שאין הכוונה לבוא ב"טענות" למישהו, עאכו"כ להקב"ה!

הכוונה היא, איפוא, "טאפארו-דא-פלאחו"⁷ (הגרזן על העץ, מעשה בפועל), "מ'מאנט תכלית" ... [= תובעים "תכלית" וה"תכלית" היא - שמשיח צדקנו יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, בעגלא דידן ממש, בשעתא חדא וברגעא חדא, "ארו עם ענני שמיא"⁸, "אחישה"⁹ ב"אחישה".

(משיחת י"ט כסלו ה'תשמ"ו - בלתי מוגה)

(6) ירמ' ח, כ.

(1) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ז.

(7) סה"ש ה'ש"ת ע' 105. תש"ב ע' 87. תש"ד ע' 104.

(2) ישע"י סה, כד.

ועוד.

(3) מזמור יז (בהוצאת באבער - ע' סד).

(8) דניאל ז, יג. וראה סנהדרין צח, א.

(4) סוף שמואל ב'.

(9) ישע"י ס, כב. וראה סנהדרין שם.

(5) ראה שיחת ליל ז' מרחשון סל"א - נדפסה ב"יחי המלך" גליון תקמא ע' 3 ואילך.

כוחן ופעולתן של הנשים בדורנו

רואים בפועל, שכשם שבדור דמתן-תורה בזמן ש"ה' עוז לעמו יתן"¹, הרי היתה ההתחלה "כה תאמר לבית יעקב"² "אלו הנשים"³, וכמבואר במדרש שכל קיום התורה ה' תלוי בזה⁴

(3) מכילתא (ופרש"י) שם.

(1) תהלים כט, יא. ופרש"י: ורבותינו דרשוהו

(4) שמר"ד פכ"ח, ב. וראה גם לקו"ש ח"ב ע' 528 ואיך. ועוד.

(2) יתרו יט, ג.

(2) יתרו יט, ג.

